

Out of Art – actuele outsider art/contemporary outsider art

Mariëlle Lenaerts

Een klein detail aan de rand van de linker- of rechterbovenhoek van een doek is het startpunt van alle schilderijen van Mariëlle Lenaerts (1976). Staat er eenmaal één detail, dan volgen er meer. Net zo lang totdat het volledige doek is gevuld. Haar schilderijen zijn exact uitvergroete kopieën van foto's, vooral van de natuur. Wie denkt dat deze werkwijze een samengesteld broddelwerk oplevert, heeft het mis. Hoewel tevoren nooit een snelle schets of ruwe opzet van de totale compositie gemaakt wordt, is het resultaat altijd evenwichtig. Mariëlle oogst alom bewondering met de bijzondere opzet van haar doeken, haar scherpe oog voor detail en de verbazend knappe stofuitdrukkingen. Omdat zij moeite heeft met de reflectie op haar eigen werk, moeten sommige vragen onbeantwoord blijven. Verslag van een fascinerende ontmoeting.

Verscholen tussen de bomen van een parkje in Tilburg West, ligt het nieuwe Centrum voor beeldend werk Arzeno. Hier ontmoet ik Mariëlle om over haar bijzondere talent te praten. Als ik binnen kom, zit ze al ongeduldig op me te wachten en werpt ze een blik op haar horloge. Ik ben veel te laat en voor Mariëlle, die een vorm van autisme heeft, is op tijd zijn noodzakelijk. Vijf over tien is vijf over tien. Precies. Ze kijkt op haar briefje waar in stappen haar dag is uitgelegd. Haar schema klopt nu niet meer. Tijdens het gesprek zal ze nog verschillende keren op haar horloge en haar briefje kijken. Ze aanvaardt gelukkig mijn excuus en we starten ons gesprek.

Mariëlle praat monotoon en op een snelle, opgewonden manier. Af en toe stopt ze abrupt, na enkele seconden hervat zij dan weer haar verhaal. "Vroeger was ik niet zo spraakzaam maar nu gelukkig wel", zegt ze. Geboren in Tilburg, in een klein gezin, bezocht ze van kleins af aan het dagverblijf Zonnelicht voor kinderen met een beperking. Ze woont nu in een appartement met begeleiding en noemt haar eigen woning "een paleisje". Hoewel zij sinds vijf jaar een vriend heeft, kiezen zij en Sylvio er voor apart van elkaar te blijven wonen.

Ontwikkeling

Begin jaren negentig valt het een van haar begeleiders van de dagbesteding op dat Mariëlle graag tekent. In oktober 1996 krijgt ze de gelegenheid in Atelier Arzeno te gaan werken. Albert Matthijssen, haar artistiek begeleider, toont mij een aantal fantasietekeningen die zij in die beginjaren maakte; alledaagse tekeningen, waarvan één met het thema Sneeuwwitje en de zeven dwergen. Aan de naïef getekende bomen op de achtergrond en het formaat van de dwergen ten opzichte van het geheel is te zien hoe zij worstelde met het perspectief. Het meest opvallend aan de tekening is echter de bijzonder knappe wijze waarop ze de textuur van de glazen doods-kist weergeeft.

Matthijssen komt er al snel achter dat uit eigen verbeelding tekenen voor Mariëlle niet gemakkelijk is. Op een dag geeft hij haar een afbeelding uit een tijdschrift en tot zijn verbazing schildert zij deze zeer precies na. Matthijssen ontdekt dat een foto of plaatje Mariëlle een kader geeft dat haar de nodige houvast biedt. Haar werkwijze intrigeert hem en hij probeert er achter te komen wat zij zoal nodig heeft om zich verder te ontwikkelen.

Begrenzing als noodzaak

Het grote contrast tussen het beeldend werk uit eigen fantasie en de foto's die zij naschildert en vergroot, is niet eenvoudig te verklaren. Ook Mariëlle heeft hier geen pasklaar antwoord op. Ze vertelt dat ze het liefst werkt op een groot vierkant doek en ook de afbeelding heeft ze graag vierkant. Ze verdeelt haar schildersdoek met potloodlijnen in vier gelijke vlakken en doet dit ook op de foto. Daarna begint zij links of rechts boven aan de zijkant van het doek met het tekenen van een detail. Is het eerste vak gevuld dan heeft ze een vierde van het schilderij af. Zijn alle vakken gevuld, dan past het geheel als een puzzelstuk in elkaar. Alle verhoudingen kloppen perfect. Als de zeer gedetailleerde tekening klaar is, volgt een zelfde proces met het schilderen. Hoe gestileerder de foto, hoe sterker haar nabootsing. Plaatjes met vage contouren en een onscherpe achtergrond leveren werken van mindere kwaliteit op. Elke belijning in de afbeelding is een begrenzing. Hoe meer er ontbreken, hoe minder het uiteindelijke resultaat. Niet alleen in haar werk, maar ook in haar dagelijks leven zijn grenzen voor Mariëlle onontbeerlijk. Daarom heeft ze elke dag een stappenplan nodig waarop die grenzen worden aangegeven. Dit biedt haar de nodige duidelijkheid.

Tijdens het schilderen van het laatste vak op het doek wordt zij doorgaans onrustig en nerveus. Het afmaken van haar schilderij gaat dan moeizamer. Soms stopt zij daar zelfs mee. Ze weet immers niet welke stap volgt zodra het doek af is. Pas na het uitzoeken van een nieuw plaatje en het vooruitzicht op een ander doek, ontstaat voldoende duidelijkheid. Dat stelt haar in staat alsnog haar werk te voltooien.

Eigen stijl

Deze fotografisch, realistische schildertechniek heeft zij zich in de loop der jaren zelf eigen gemaakt. Aan haar hele oeuvre is te zien dat zij dat verbazend knap onder de knie heeft. "Elke kleur en ieder detail moet identiek zijn aan haar gekozen onderwerp. Elementen en details worden afzonderlijk gemengd met acrylverf en met precisie op het doek aangebracht", aldus Matthijssen. Hoe Mariëlle de kleuren van de verf zo exact kan mengen, is mijn vraag. Daar hoeft ze niet lang over na te denken. Ze kijkt me vriendelijk en indringend aan, wendt haar hoofd af en antwoordt "Net zo lang mengen tot je de juiste kleur hebt". Voor haar vaardige penseelvoering heeft zij geen verklaring. Ze werpt een vragende blik op Matthijssen. Misschien weet hij het antwoord? Mariëlle wordt een beetje ongeduldig en al die vragen zijn voor haar nu wel genoeg geweest. Bovendien geeft het stappenplan aan dat het tijd is voor een rondleiding door het gebouw en het gezamenlijk bekijken van haar schilderijen.

Mariëlle heeft een sterke voorkeur voor thema's uit de natuur. Vooral bloemen in allerlei soorten en maten zijn te zien op haar doeken. Een schilderij met twee witte rozen tegen een bruine achtergrond springt meteen in het oog. Het roept bij mij een associatie op met stilleven's uit de 17e eeuw maar dan zonder verborgen betekenis. Zij vertelt dat ze voor de achtergrond schelpenzand heeft gebruikt. De scherpe belijning van de rozen komt zo beter tot uiting. Dat dergelijk werk veel bewondering oogst is niet vreemd. Elke bloemvoorstelling is een lust voor het oog. Ze noemt ze allemaal op: "De iris, de uitgebloeide tulpen, details van de hortensia en niet te vergeten de lampionplant". Allemaal perfect geschilderd.

Maar niet alleen de bloemen trekken de aandacht. Een immens tweeluik met autowrakken valt meteen op als we de artotheekruimte binnen gaan. Elders in de stad, in een zorginstelling van Amarant bevindt zich zelfs een muurschildering van haar hand; tegen een muur staat een kapstok met hier en daar een vergeten jas. Nonchalant hangt een lichtgroen 'key cord' aan een haak te bungelen. Een bal en een poes op de rand van de kapstok, maken het geheel af. Op een Tilburgse scholengemeenschap hangt een doek met gebruikte kleurkrijtjes in de hoofdrol. Het kalkachtige effect van het verpulverde krijt is levensecht geschilderd. Het schilderij hangt er als een stille getuige van Lenaerts bijzondere talent.

Tijd is tijd

Trots toont zij mij tot slot haar ordelijke atelierruimte. De potten acrylverf die ze het meest gebruikt, staan netjes gerangschikt. Hier en daar staat een onafgemaakt doek. Schuchter zegt ze "Soms zit mijn hoofd zo vol. Dan kom ik even niet naar het atelier". Ondanks de stilte van deze plek en de prikkelarme omgeving is het voor haar soms nog te druk. "We weten vaak niet wat er dan precies aan de hand is", geeft Matthijssen aan. Meestal gaat ze later toch weer verder waar ze gebleven was.

Het maken van een schilderij neemt vaak maanden tot een half jaar in beslag. Haar doeken zijn erg gewild en hangen zowel bij particulieren als bij bedrijven. Een kroon op haar werk was in 2003 toen zij de publieksprijs won van de K4-Award in het Cobra Museum in Amstelveen en zij naar de Collection de l'Art Brut in het Zwitserse Lausanne mocht (zie ook p.p. 32-35 in dit magazine). Daaraan denkt zij nog met plezier terug.

Het loopt tegen twaalf uur. Het geroezemoes van stemmen en de geur van verse soep dringen door vanuit het restaurant. Matthijssen vraagt Mariëlle of ze zin heeft om met ons te lunchen. Haar resolute antwoord is "nee". Het stappenplan geeft waarschijnlijk iets anders aan. Een beetje nerveus vraagt ze mij of het gesprek goed was. Als ik dat bevestig en haar bedank, zucht ze diep. De klus is geklaard!

Tekst: Phia Verstraete

www.artenzo.nl

